

[illegible][illegible]

сүм-бүр, хамсаанын улахан суух. Квартилата-
сүрүнхөө, пенспонердэр эрэ толүүлэр,—днп
сэри даһайлаачы (домуправ) Ирина Петровна

Энэ бүх дүгуйнаһыгар сүүрч үлэтэ квартилалатарын
ин, захсыма эбит. Соло букатын суох ийнхэ (ба-
бу эрэ хүн буолуо) кппи эбит. Кырдыйа, тэрлэ-
фтан малаан үлэлптэрин квартилалатарын захсар
галтердар бааллар. быһаһыгар - улаус-
статотелста түһүөхтөөх отчуокка кириэн сү-
мнэ эмээ элбэх бириэмэни мала. «Мин экономиче-
сий өтдөлбүт түһэрбүт сыманатынан квартилата-
малабын брэ. Туох ийия, төһөлү толугуру кирилэр
фалор. быһаараллар», — диин чуолкайдаһаммыт,
мин ды ол экономический өтдөлларыгар кириэ-
т. Маниа управление кылдаабынай экономийанын
Никитов букатын сага үлэлээн эрэр буолан
Ован эмээ маниа баар экономист Л. И. Ма-
лаа болонно энцөгтөстө.

Холбооноос бэлэвчлэлтэй байхад, хамгийн баалачча элбэгтэстэй. Холбооноос бэлэвчлэлтэй байхад, хамгийн баалачча элбэгтэстэй. Холбооноос бэлэвчлэлтэй байхад, хамгийн баалачча элбэгтэстэй.

Автозаправка аһылларын өйүүбүт

Билэги, Саланг иэшилдэгийн олохтоохторо, айан-
лар суулабүт төрдүгэр Чурапчыга заправочнай стан-
ца оёһуулан эрэрин истэммит сүрдээбийн үөрбүн
т. Онтубут баара «Сага олох» хайыат балааган
тын 19 күнүүсээйи нүөмэринэр «Бобуохха» диил
тарар сурук бэчээттэммитэ. Билээн турар, Са-
ланнар суол төрдүгэр АЗС өгөһуулан эрэрин тү-
нэн апардаас бу иэшиллэк эрэ олохтоохторо үөр.
кээр метаботэ буолуохтаахтар. Ол курдук, бу
буолуун Кытаанах, Кылаанинах иэшиллэхтэрин ды-
аагы айдымыллар. Уус-Алдагыга, Тааттага, тиг-
и барааны.

Экономикта бу үдүгүрдөх тагвары барбыт көмүгэр
дуук биһиги курдук үбүни-харчынаа бастаран
ларар тма сирин олохтоохторугар хас биһирди эи-
р уматыгы халтайга бараабат туһугар хас биһирди
наа ээбэллэр, суоттанар көм ыкпатын санаан кө-
тү, Ити үөһээ ахтыллыбыт көһилдиэртэн сылы
оригичи үдүүс ээнигэр төрүтэлэргэ, батыһыага

Энэх дүнслэртг уратылаах дистибиит. Итн сүрүн өнгөлөр бэры кнпрэллэрийн табынааг твас дүнслэртг саптарнай мравнхырдым өнпугар канализация уонна турбанааг нэлэр ууну туһаагды пүнн илмэллэр. Маана тышнымы, сываас уу дүнн эмвэ зөрүдлөр эрээри, дүнслэртг сываас уу бэрлэллбэтн бнлэбн. Омон бу көрүнгэ твөх да аңрыллыбат.

— Принагизациндаммыт дьһэлэр, квартиралар бааллар. Баларга хайдах аахсыларый, туох эмэ уратылаах дуо?

—Приватизацияланып дүңгөзгө уюна квартираларга ити үйгө ааттаммыт көрүсүз бары ызылзаллар. Уратыга дөөдө техникалык көрүү уюна территория таһың ыраасталыңын ийин ызылзал тарифтар үрдүктөр.

—Нийслэлийнхэн ойдоммот түгээнэр бааллар. Ол гурдук, холобур, техинический көрүү нийн ий ах сын ызыллары эбэтэр дьэ таһын ирвастааһын нийн толобур. Манна өсөө үгүс подьезтар электро-лаанна-лара сыды-сыллаан умайбай, сымдатыллыбат. Дьэ уонна бу көрүшүрү тодо толүүбүт дигэ санаа баар. Мань хайдах быһаарыа эгиттий?

— Кырдык, төлүүр сабана ити этиллибит көрүң-нөргө тобо төлүүбүт дизи утарылаһааччылар суох буолбатахтар. Ити өйдөөбөттөн, Мээн көрүүбүт тех-ническэй көрүүнү. Машина, кичинээр этиллэрин кур-дук, квартираларын иһинээди салытар система то-го-хайа барбатым, атын да саахананы суоҕун иһин, тас трассада турбалар, водопроводтар алдьа-ныылара-көрүннүлэрэ тахсар. Ол-бу оборудовани-еларыйар, санаас чаас туһаналлар. Ити эрэ буо-луо дуо? Техническэй хааччыммы биер уустук ситим-тимнэх. Аны дыа таһын ыраастааһын иһин төлө-бүртэ эттэххэ, көрөбүт, билэгин, дыһалар, кварталлар таастарыгар бөх куотар, мунньар сирдөр баалларын Олору ыраастааһын иһин ызылаар ити көрүң. Маи-на олорор дыа таһынаагы бөгү-сыммы ыраастааһы туһунай этиллибит. Бу олорооччулар бэйэлэрин ки-һалгалара, праттаро. Санитарияй ырааһырды диэ-төлөбүр туска көрүң диэбининит. Ол туалет иһин кытаанах брикет диэххэ, ылары, ыраастыры этил-лэр. Оттон дыа поделенынаагы электро-лампада-умайбаттар быһнах көмгөр этиллиэхтөөх, ону ти-һанан бу олорооччулартап бэйэлэриттэн эмчэ туту-дуктаах. Хатыстабыллаахтык сыһааннаһым, көр-үстө сылдым наада.

—Ойдогно, Людмила Петровна, аны ымыллар т
рифтар хайдах быһымлаах олохтооллоруй? Бу эми
интэриэһиргэтэр.

—Квартплата ийн хангамж өгсөлгөөг идэвхлүүлэхэд уусна олон тарифтара республикийн уусна улсуу даяалтатан олохтон бигэргэнэлээр. Ол

эбэтэр тус бэйэ наадатыгар сымдыаччылар төһөө-
лөрүгэр транспордарын заправканилалара дала үчү-
гэй буолуо этэй. Билигин хайдагы? Улаус киниги-
тин наадалаах сирдэргэ сымдыан баран дойдугар төн-
нөргө соллоһоннь атын өттүгэр бвар АЗС-ка тиийэ-
бин, онтукаан бензинэ да, солярката да суох буолара
сэрдэ суох. Аны туох эмит дьаһаллаах тиийдэххинэ
кыратык кушнуттара төһө уһундук барыай? Оттон
олох да бүһүт буоллагына, атын заправкада ти-
ийбиз. Иккиннээн, радионан, хаһыатынан эдэр ыч-
чаттар, үлэни-халыаны кыайар дьоммут үлэтэ суох
сымдылаар диги мээдьи этэллэр, суруйаллар. Оттон
хайа күн эдэр дьон көскилээх дьыаланын дьарык-
танаары гыһнахтарына, туох эмэ дьыагы була охсон
улааскабыт, бонсубут.

Итгннх санааван салалтаран турин, С. Н. Мам-
ров АЗС-ны апар кэснэллээх дымалатан атаутлабар-
ка үлэгэ килээрнэдүн уонна эдэр киһи үлэтэ-хамна-
на дьол туһугар тахсымылаах бөөлүүн диир алгыш-
хайыс!

Н. Д. Трофимов, А. В. Макарова, А. А. Плавитин
Уо. д. а. барыта 20-тэн тухса үнийн илин бичгээтэ

Республикада бас билин бэры көрүнгүзөх хайаабла-
тыбаларыгар, чуолкайдамныт дааншадарынан, бий-
имл барыта 502,8 тын. тонна өт бөзмөмүнэ. Онон
бийыл кыстыкка бызырыныгытаагар 28 % ордун
айылыктаах киири хааччыланна.

Бялгын хагайиетибадар сүөлүнү кынгыгы иэ
рүүгө тэрэииниэхтик киирдилэр. Улууустаагы ты
хагайиетибадын управленнеларын иинилэргэр сүө-
лү уонна сылгы ахсаанын эбэр сөрүк турборуулуна.
Онон илэстэтигэр чөпчү дыһаалдар ылылаллар. Ол
түмүгэр, холобур, Амма хагайиетибадара сүөлү
уонна сылгы ахсаанын аэсигэ сылданар 10-ча бы-
рыһыанынан элбэтэргэ былааннанылар. Итиннэ
дыһааллар Тваттага, Чуранчыга, Оуоохумэга, уо.д.а.
улууастарга, ону тэнэ Дюкууенай таһыаары хагай-
иетибадарга ылылаллар.

CFLA

● ЭЫГНИН ХАЯДАХ ХААЧЧЫНЛАЛАР?

КВАРТИРА ИЊИН ТӨЛӨБҮР

нурдун, СР Саямаларга комитетын 1997 сыллаары
маны ийи 16 күнүгүзүдө НО №-дөх уураагынан са-
далабыт. Бу үлөбүт бастагы раздела. Онно киир-
лэр: капитальный өрөмүөн, санитарнай ырааһырдыа,
водопровод, сылаас уууу биэрий, канализация уюуна
сылытыы ийи өгөдөр итигиз өлөр ийи төлөүл-
эр тарифтар сыамалара, Иккис разделга киир-
ууус дьаһалтатынан олохтоомут квартирата ийи
эбиги өгө корүмүлэр уюуна өлөрү техническэй коруу
территорияны, дьаэ таһым ыраастааһын, подъезды
ры сырдатты ийи өгөдөр. Оссо бири санатыахха
квартира ийи төлөбүр өлөрү квадратный метр
ылар ийи төбөтүтүт уюуна санитарнай ырааһырдыа
та өлөрү ийи ахсааныттан көрөн өгөһүллэр.

Эцнээт, хоруй, дээ, итгнннх буюлан тагьста. Көс
торуй курдук, байо айтон була сатаан ялар өнгө кэ-
рүүлнэрэ, тарифтара буюлбатах. Барьта олохтомьт
бигэргэмннт дымала-куолу, ирдэбил. Манна дагата
этгэххэ, бнябнт хаалаатынасныннн днэлэр по-
днэстэрын ламмалара умайбатагын, сырдаппатагын,
нннн днэ тахьнаагын уулуссаны квартиальнай ко-
теньмайдар тастэрын сырдаатын манна эмнэ кннр
сэллэр эбнт. Бнхата, ханан да, хайдах да кутотунэ
суол, торүөт суох. Бнлэрбнтннн, олохтомьтуннн да
саны бу өнгөлөрүннн туһана олоробут.

Оттон квартилаталары төлөөбүи адыс кыалыбын
на кэлдэ. Ити еминатон эттэххэ. Агардас үдүү
минингэр квартиралар көрүөнөрүнэн, чөмөтүннэ
туһанааччылары киллэрон, учуоттон туран, емин
управление квартилата төлөбүрүгэр 1519069 сод
эбэтэр ыйга өртөтунан 126589 соди, үбү киллэрихтэ
тэ. Ол суох! Бу өгөнү өгөрөр хааччылар тэрилтэ
ыраакхаттары үөскэтэр.

—Калар сэлдгэ квартира ийгэ тэсөөр хас бишрди уонсай дьада, өлөрөөчүлэр дохуоттарын сууматын учуоттаан өгөһүлүлүхтээх. Ол ийинтээн хас бишрди уонсай дьада квартиратыапан, өнөө өлөрөр дьонун ийинилэр дохуоттарын ийан туран, чуолкай дохуот муон хомүлүлүхтээх. Ол ийинтээн уонсай бишр рачет өгөһүлүлүхтээх. Бу улахан үгэ,—дизин бийаар С. А. Никонов.

Борстгойдууд өйдөөтөлхө, улахан, нары хамга
таах, кынар-кызымт дохуота хайдагыттан кыр
илата талдурь тус-тухуан ылыллыхтаах. Ог
ол араастахыта коммуналинай управлениге дот
ции, субсидия суотугар өйрүлдүхтээх. Ити би
хамнаабат тарифа.

Бөстөрүн курдук, нийслэлчлэнье кыламант аркыт
интэрнэтин көрөр аадырыстаах көмө баар буолуог
эпөөнөөххө сөп.

C. CEMENTOVA

ЛУЧЫГЫЙ АКАДЕМИЯ

ПЕРЮНГРИ, СГУ маннагы филоналар нау
лар ачтыгыт академилара тарилар. Академил
урдүкү кылаа үеринсеччиларе үрлүк үөрэххэ а
виге бөлэмненихтаре.

--Оёдор секцияван дуу, факультетиван дуу а
рыктаналлара билигин быһаарылла илин. —Д
филлал директорын солбууааччы, филологичес
наука доктора Лебодов, Тихней,—Ити боннуруос
ахсаана элбэтэтин быһаарыллыада, оттон билэ
уонсай техникасы уонна гуманитарнай илин сү
хаймехаларга 30 иһини ылыахпыт Окууовалар
ректордара үөрэттэрэр оёдорго бүлүүчү үрдүн
рэххэ кыралларын туруорсиллара эмис ыарахатт
үөскүтэр. Итинни махтантэтинин иһингэр уо
мисэтэтингэр эра быһаарар ылаах бээр. Академи
оёдорго профессордар уонна наука доктордари
рэтнэхтэрэ.

CHL

ЭБЭРДЭЛИЙБИТ!

Урувкү Pioneer-ий, комсомольский үлхиттэри, активисттары уоний комсомол бари чилиэннэрин Ленинской комсомол 80 сыллаах үбүдүөйүсүн итинник, истаскыи эбэрдааньыт.

Энгийн эргэлтээр эдэр савсхыт, олоххут ойдогд-
диг ухуу тунгара комсомолу кызта-нша сиблэстэх-
тар. Комсомол тулугар, мичат тулугар энгийн сара-
лах үлэгитинан астынабыт, саланалыабыт. Нинши
да өгүүтэр мичата тула үлэгитэн тийнччи буалбака
чугаа сандыаххыт, сүрэххитинан-бмариытынан
диги эрэнбйт.

байгуулах, хамгаалах зэрэг дээр
Энэхүү дэглэм-сэргүүн, кытаанах дэгуубуяны,
үзэгд сэтгүүлчлэри багараабыт, **Хүмүүн дэглэмтэ.**

Улуу Муньага. Улуу дьаһалтата.

Узунуусуз сүүбүлүн көмөрмөзөңгөрү, мичаттара
 Пис дойдугарын немецкэй-францускай халибар-
 дыматтарын хорсундук көмүскөбүттөрү, сирдык
 тышпанын толук уурбугатара, сөрхтөрү кыайын
 кынаттанан дойдугаларыгар эриклэбүттара,

Михаил Петрович МАКАРОВ сержант Сталин и
Иванович Эляхан Кудз Натановичадытан танкыра-
дыбыта, Кини «Хорсукуи ишине», «Праваны босхоло-
хуи ишине», «Одд. бойобуи» медалларынан нагара-
дыланыта.

Офицер М. Н. Макаров доблестно сражался за нашу свободу и независимость. Убит в бою. Кавалер ордена Отечественной войны I степени. Кавалер ордена Красного Знамени. Кавалер ордена Красной Звезды. Кавалер ордена «Знак Почета». Кавалер ордена «За отвагу».

Историяттан кылгастык

Улсуудаа бастаань комсомольский ячейка 1920 онд
завхха сэтгиншэ ий 4 күнүдэр тариалышта, Дю-
куусайтан гудбино баротсбштад Носиф Петрович
Трофимов тахсан мушгада Чурагна ачаланшай «с-
куслатыгар юмшныга, Ига гүбэлтэдэ ачаланш Н. Но-
нов гүдлзарыгар, Т. Семенов мелодиятыгар «Ол сүүр-
би сэлалары комсомол оюолор» дигн бэртэхэй ыриа
аймалнабта.

X X I

Бастагы комсомольский ячейка секретарынан Н. Д. Кривонякин—Уот Субуруускай этни калдарынтынан Сылгаг үзүлүгүн бастын ичкати Николай Васильевич Дьячковский башбардаммита. Төрлөт 18 чилдеш-пккө, 1991 сыл атырдыах ыйытар, ИБСЛКС үлэтин тохототур дияри улуустаны комсомольский төрлөт бастагы секретардынан 39 бастын, үөрөхтөх ичкат үлөлөбитэ.

X X X

1975—1978 сс. комсомольская библиотека уларытала
материалы. Комсомол ордула үлэлибита.
1976 сыла БМ тутуутугар — Сылтан Николай
Иванов, Алексей Аштон комсомольская муеуа-
нан баран үлэлибитэро, «Зайкал—Амур манаста-
лаа тутуу иини» дала медалинан болуотоминит ро.
Комсомол райкомун коруулинэн ГИСЛКС 60 сы-
лаа корсо Хатыла орто аскуланын бастагыр «Ком-
сомольская албан ала» музей таралибита.

Ленинсий көмөмөд ааспыт героический олобуи
историятын страницаларын арыян көрдөххүнэ, эи,
күндү адааччы, бэрт ээбэх түмүктөри огорууг итэ.
Хомойуох нини, билгини көмөмөд туһуна сангар-
бак сөөлүбөт буолан турабыт.

[illegible]

Ада дөйдүнү көмүскүүр Улуу сэрингэ сая-саадах тутан Ленинский көмөсөл нуруот бүтүүн герон-ческой охуһуутугар кыттан, кыайыа-хотуу кыһыл савантан оро мотохсубута...

Үгүйсгэ тэнийбээхэ турш, мин 30-с сүүлэрдаах Чурагны композицелатартуу биир кылааска, биир уйуу хантайман остуул-партада олорон үөрэмшит, биир хэмгэ эдэр пионерлар этэрээттеритэр киирэн кылал хаалтайн баалан сайынгны хэмгэ пионер лагерьдарыгар сэлдэн оончуур-күлэр оёо саасны-тын бииргэ атаарбыт, ШКМ-ыа бииргэ бүтэрэн, биир-гэ учууталлабыт, сэрингэ баран кыттыбыт нүдү табаарыстарым тустарынан ыылгаастык суруйа тү-Бэргэ саванным. Үтүокэнигөөх добогторум билигин буоллара эбитэ буоллар бэри 80 саастарыттан тах-сыбыт дьон буолуох этилэр. Киилэр сырдык мор-сүөннэрэ мин сүрэхиниттан-ойбуттан сүтэн биирбэт-тэр, сүтүөхтэрэ да суоёо. Ити курдук мин бииргэ үөскээбит, үөрэмшит, сэрилээсинт үөлккиннээх добог-торбуа биир-биир латтаталыым:

ДЬЯЧКОВСКАЯ Варвара Николаевна—биолог учуу-
тал, окуула директору, райОНО сөбүндисайы, рай-
совет психологунун председатели, райсовет сөбүндис-
айы, өлбүтэ. ДЬЯЧКОВСКАЯ Дмитрий Николаевич
—учуутал, Алашар. Окуулуун окуусаларын сөбүндис-
айы, өлбүтэ. ИДРИХИНСКАЯ Дмитрий Лазаревич—
ОСОВИАХИМ үлөитэ, байманын лётчик-истребител, лётчик, Кызыл Сулуу орден. «Хорсунун
ини» медаль кавалердара, Карнат хайатыгар сэрп-
айы сымдыан төлөнүүх сүрбэ тинит буолбута, ФИ-
ЛИНОВ Егор Михайлович—партия райкомун бас-
тавы секретара, министр, өлбүтэ. ВАСИЛЬЕВ Роман
Ильич—учуутал, окуула директору, өлбүтэ. АРНА-
КОВ Николетий Иванович—учуутал, өлбүтэ. БЕЛЯ-
ЕВ Михаил Егорович—учуутал, лейтенант, сотуру-
габыта Алашга баар сурахтаага, КОНСТАНТИНОВ
Василий Семенович—учуутал, Дьоккуускай куоракка
баар үбү. ПАРФЕНОВ Петр Васильевич—мин. 57
ыл учууталаатым, директордаатым, окуула ин-
спекторын үлөитим. 3 ыл устата арбаа сэрп фронт-
тарыгар сымдыан сэрпкээтим, Ленинградка байман-
тай учуушчыны сууалык бүтөрөн БМ-16-РС («Ка-
юшка») батарентын хамаандаалаан сэрптин Берлин
арбаа өттүгү түмүктээбитим, гвардия лейтенанабын,
Кызыл Сулуу. Ага дойду сэрптин орденнарынан,
2 медалларынан наараадалааным. Кыайы кон-
титэн дойдубар кэлэн учууталаабытым.

Бу аатталаабыт добоотторбун катта 1930 сыллаах-
ка күһүн Октябрь революциятын 13 сылын туолуу-
гун бырааһынныларга бэлэх дээн ааттаан 14-15 саас-
аах инноердары комсомолга киллэрибиттэрэ. Үөрүү-
үтүттэн сүрэхинт-быарбыт оро бытпырээччэ райко-
болго тийбиппипт, онно биһигини биһирдин-биһирди-
һыталаһан, ырытан, биллибитин-көрүүбүтүн түбү-

Биэс уонус сылларга...

Бийыл комсомол торуттаммыта 80 сылын гуолар үбүлүөйэ буолар. Тоһо даҕаны Советскай былааһы холууннарбыһыт иһин, бийиги, 30-с сыллаах көлүөнө дьон, ааспыт эдэр ааспыттын, советскай кэмгэ олорбут, ыһыат үүнэрбит, күүрэниһээҥҥү сылларбыттын дьоллоох кэммитинэи ааҕыабыт. Тоһо даҕаны өрө ааспыт сэрин, сүт кураан сылларыгар ааспытын иһин, билигин кырдыан олорон санаатахпыттана, тус ахтылдьаһаах, убадьтыһылаах буолар эбит. Оҕустооҕу ыччаттартан үгүснүт суох, олохтон эрдэ бар-быттара. Ол, биллэн турар, сэрин сыллара, сүт-курарин, тиниһиммэт олох, ачыктааһын сылларын охсуута буоларын өйдүүбүн.

сыллардаахха...

тан, бэрэбиэркэлээн баран Ленин комсомол
тигэр ылабыттара. «КНМ» значогу, комсомол
нан билиэтин туттарбыттара. Байың охсуу
гар харыс үрдээн, үөрөн-көтөн кэлбанын.
ИHKM саага аһыалаан биэр сага предлог ба
бута—«тияа хайаайыстыбата» диил уруутар
алэв агроном үөрэтэрэ, оһио тия хайаайысты
магнайгы судургу массыналарызан үлэ
рэтэрэ. Тимир булуук суханы, от охсор, от
бурдук ыбар (соялка), бурдук быбар (соялка)
бөгрейка), бурдук ыраастыыр (виалка) иста
ны үлэстэрбит, улахан дыону үөрэтэрбит.

Кийин овуулацаг, савс бурдук мнмтатар
онко, бурдук хомуурусар бари утуулалар
кытта бишрэг үлэширбит. Оз төгүрк сав
тохтодо суох үөрэнэрбитин, үлэширбитин

Тыя хаһаайыстыбатыгар маанилэйдэ суруйбут хаһаайыстыба хабарыгар ТСОЗ-тар (сири кытыһыан иһэрин кыһаарыгар) төрүлүбүтүттөрө, өлөркө түбүсүттөрү үлэһит оҕустарын, аттарын хабарыгар бэлэбүттөрө хабарыгар үлэһит кыһаарыгар руу Омоһуоһу суруйбут «сороһуу» хабарыгар сууһуу буһабуһа, оттоһуу биһирдиги кыһаарыгар баһа, кэллэһи артыһаһа кыһаарыгар үлэ дэлэһуу буһабуһа. Үөрөһэ да сууһуу буһабуһаһа, дэлэһуу сэлэһууһаһа буһабуһаһа (Хатыһаһа Түбүһуу, Бүтүһуу, Гогоһуу Гавриһуу, Аржаков Николай, 1924). Оҕоһууһуу буһабуһаһа кыһаарыгар кыһаарыгар, Үөрөһуу оҕоһууһуу үрүһууһуу 82 буһабуһаһа төрүлүбүтүттөрө өлөркө суруйар-хаһаар 1-2 кыһаар буһабуһа, Оҕоһууһуу, ШКМ оҕоһууһуу, буһабуһаһа үөрөһууһуу дэлэһууһуу буһабуһаһа кыһаарыгар. «Непрерывная» кыһаарыгар буһабуһаһа кыһаарыгар 3-4 буһабуһаһа тарҕаһууһуу үлэһит буһабуһаһа.

Саясий мархамагнан, тусгунуулан очиготойг ШИХ
комсомолцэтаргтар үөрэхтэй хэлэлттэй, оройд муу
нэргэ улахан дөөү үөрэхтэйн (суурьгар, асар-
гн үөрэтн) буолар, комсомолцтар бэри буалар
мөөцтар этибт. Куорат аралцартай үөрэхтэйн
хэлэлттэй өккис—культурай революция бүрбүн
үөрэдэ суох өлнү суох тулалдахтах этэ. Сатаа
игуу хаары нэһэн Хатылы, Одьулуун, Аччар, у
сук нэһиллэктэрин бириднэлээн мазларгтар үөр
үөрэтэрибт. Сии сыһыа аагар-туурйар буолбун.
Өккис мархаан-үзэбинэ, сага, ирээс олох үөр
тыбатын чилиэннэрэ буолан, ортотугар соҕотон
цаатан араарыгыта үлээлэһинит этэ.

ШКМ-ы бүтэрээрн сыматтахныа Рой30 (ороннаага сир отдела) ыйан-кэрда, инструкторлар оройу кодхотарга инструктордар дин аалтаа талаабыта

Дьэ, манна ынырык утарсыллары, ыраахтар көрсүбүһүнүт. Ол көмгө тыа сиритер ылаах буута үгөнүбүн туура көмө бэ. Урукку байлар дьымттар тобохторо сана өлөххө маайаһаа «Ити орой мэниттэри оройдоруу чоугуранар ынаахха сөп этэ!»—диэн аһаҕастык санаалара. Ити барыта бассабыыктыы уоттаах кирииниһэ уруу. Ити курдук үөрэнэ-үөрэнэ үлээтэр охууһа тын бүтэрбининит.

Чурагчыга билигин интернат-оскула
педагогической училище абыллан Чураг
баатта оолоро мустан үөрөнөн пачаыный
ар учууталлара буолан Саха сирия араа
ларыгар тардаан үлээлээбининит.

Аба дайду улуу, сэринтин нибэллнэгэ, **П. В. ЛАРОНИН**
 чesкaй үзэ-бeкaй.

Ол давааны буюулар, сарин саваань оюм
бо саастаах ол ыччаттар 1950-нүс сэллэртэ
эппээх үлэни, илээх-эйбэн, ырыанан-тойто
догу кытта тэниг хардымлаастаттара. Ошн от
ыччат-көмөмөл тыа сирингэр тыа хайлайасты
о көтөбүүгэ тахсар ыгырыамта, дойду үрдүн
омольскай этэрээттар кырыс сиргэ барыла
оманшленнай куораттары тутууга, сир-байы
ыга кыттыылара. Дойду үрдүнн көмөмөл
селоннар төһөлөөх үрдүк орогойдоолуунун
ттарай, ама, илм баарбатабай ол үлэртэ
чы кыттан бэйэтин кылаатын кыларс
рдук, билингэ оройуоммутугар көмөмөл рай
тевикатынан үтүс ыччат тыа сирингэр үлэ
быта. Оройуон хас давааны ыччата алмааста
ыгэ путекаламмыта. Бары тустан сирдэр
инэр үлэргэ астыныбынайдык кыттыбыттар,
албан аатын түһэн бирэрбэтэхтэ.

(Бүтүүтүн 3 стр. көр).

Эрдүүд үзэтигэр өмнэ төхүү үзэтигэрнэн Федоров Д. Г., Калитонов Е. Е., Седалищев Е. Н., Арсентьев Р. Р., Яковлев А. Я. уед.а. күнөө 100-120 кг шу бутуууулар, кэбибэллэр, Эдэр маанык-сипер Зоболонкая М. М., Шестакова А. С., Карпова М. А., Матвеева У. А., Константинова М. М., Калитова Е. Д., Сибирякова Б. Н. уед.а. биридип Аржакий мнахтан 1000-1600 кг үүтү мыллар, Аан кырой пырэи араарыма ордук ылсан үзэлээн үнэ төлөхүтэн оройхон үрдүнэн бастаан, Степанова Г. Н. Мокваба Бүтүү Союзтаары Норуот Хаһаайсы-былган Ситибиһилэрин Быыстаанкатыгар кыттыбыта. Бүтөө 1950 с. маснайгы ГАЗ автомашинатын ыл-

Биэс уонус сылларга...

бүтэ, ошшо суоннарынан комсомолд Дьячковскай Э. В. үлэлээбитэ. Колхоз олохтоон оройуон үрдүгүн кириг аһыылаара, 700-800 гектар сиртэ бурдук аһыла-лара, сорох сыл 15-20, сорох сыл 20-25 ц бурдуугу аһарбыт. Ону Застрон Васьильевич биһр да туора-ды сыгыһынаака биригээдэлэр мекылааттарыгар та-һан эрдэ бүтүрүр.

Нийслэлээс спорт, уус-уран самодетельности нүү-
ж сайдыгчтара, ордук спортивний үлдэг номсом-
лец Собакин Н. А. үгүтэг-өгөгө улахана. Далай да-
даны Чурагчы бигр түмүлэ Маркстар түмүлэара этэ
дизна дуо? Спортивнай күрөхтэһилэлэргэ эти смалла-
та куруук бастыырбыт. Уус-уран самодетельноһы
номсомолецтар Федотова С. Д., Кочеткова С. В., Ар-
темьена Т. Ф., Седалищев В. К., Седалищев Н. К.,
Сибиряков Е. Е. үгүтэй тэрлэһинисэхтик салһаалла-
ра, үгүс нийлэлэктэргэ гастрольга смалһааллара. 1957
с. Ийчэттар уонна студентар Бүтүн аан дайдутаагы
В-с фестиваллара Москва куоракка ыгыһаларынан
сйбээстээн, фестиваль, I түрүн тыа сирдорһотар
сүмһүттан нөрүү сабаламһыта. Онуоха бийһиң ном-
сомольскай тэрлэтэбит концерттары, фестивалы хай-
дах тэрһийбитан туһуһин 1958 с. «Эдэр коммунисто
хайһыат хайдаан сүрүйан туар.

Советский бичигэ бичигэ нэлүүлэгдэ үчүгэй оруг-
тэри элбэгдэ сабыдмаллаабыга. Ол гурдун, шынга-
лар бары үлэлэргэ, патристическай тыланы интингэ,
общественнай-политическай үлэлэргэ, шынгай бич-
лууга, көргө-нарга, үөрүүнү-мөтүүнү, ырахаттары
барытын тэнгэ үлэлэстэргэ не дуушаттан ызынны
туран күүрээниэх олодунан олоорбуннут. Кийн ки-
лнэхэ дөбөр, табаарыс, бичир түмүүлэхэ бичэ нэм
этэ.

В. А. ГРИГОРЬЕВА.

50-нуг сэтгэлдээххэ нэгөөмөлөөсэй тэрэгтэ
секретарь.

Дмитрий Михайлович НОЕВ 1970-е ондэлдараадаа
комсомолец, Идэтийн механикатор, Алмаа добун,
хордоой сирлэригэр от, булалт үүнүүтүн үрдэтин
туһунгар сирин кытта хэлбэ аайох мэлүс колдонуун
тохнуута, Саха Республикатын Государственный ба-
рэлэрийэтин лауреата.

Билигийн Бэлзгүр нэгдэлд нэг коммунистийг сууцна мэдэвчээр үлдэнэ.

Комсомольской путевканын

Ани Адишова, Поля Макаренко уюнна Дора Миронца Дирин орто окуулатын 1960 сыллаахха бүтүрөн барап, тутускутууан комсомольскай путевканын Эрилин Эристин атынан колхоз Чакырдаагы бирикээдэттигэр үлээни тахсыбыттара. Кыргыттар «Жо» чечат комсомольскай ферматыгар мааныксыттыни аламмыттара. Кинилэри кытары эмиз ити сылларга окуулатын бүтүрбит Хонтодо кыаһа Мама Эверстова үлээлэбитэ. Комсомолалар Ани Дора уюнна Поля кырдаага мааныксыттар М. Н. Адамска, М. Н. Демьянова, М. Н. Старостина уола, комсомолуун субдариин-амаларынан үс сыл эркинэ суох үлээлэбиттэрэ. Дуулуурдаах үлээлэриин бастыгылар кинилэригэр сылдьыбыттара. Үлээлэри таһынан очко-лорго олус чаастатын ытыллар субдотунукустарга, уус-урап самодетельность, концерттарыгар бохтоох-үүк кыттар элбэр. Кинилэри кытары биригэ ити фермада бырааттына Кэли, Гаи Филипповтар, Захар Сукинов, Никита Эверстов, Тони Ипполиентова үлээлэбиттара. Очкулорго «Жо» биче квартиралар уонсый-даах, ону таһынан уонча алааһаах, маһаһынаах ити кураак алорор үлөхөн участан эгэ.

Үе дүүргэллээр Аян, Дора, Поля эмнэ гутусну-
тууян Н. Г. Чернышевский аялсан Бүлүүтээдн пед-
училищцеда үөрэххэ кирибиттэрэ, Училищцын сити-
лүүлэхтүнэ бүтэрэн учуутал идэтин баймааан, диг-
лом илбьттара, Анна Николаевна Диринг орто ос-
кулатыгар, Павлина Дмитриевна Анна узууһугар
Чапчылдгн оскулатыгар, отгон Федора Дмитриевна
бастаан Чапкыр арыс кылаастаах оскулатыгар, отгон
Анна Чапчылдгныгар начаалынай кылаас учуутал-
ларынан бөлүүстээх сыймылтанга тахсыахтарыгар
дээрэ үхтэ. Түбүбастаахтын үдэлэбиттэрэ.

Дүүгэлийнхэр үнүүн тулаахайтар. Полина Дмитриевна уонна Федора Дмитриевна төрөһүт ийэ-ада-
птин таяталын билбэтэхтэрэ, үтүү сүрэхтэх, амарах,
аһыннагас санаалаах аймахтарыгар, өттөн Анна Ни-
колаевна иэти эрдэ өлөн, билэ олоһоох аһардас ийэ-
бэ итинилэн үмүкэйбиттэрэ. Бастаан Чыыар алын сү-
һүөх, Хайбахыт сэттэ кылаанастаах, өттөн Дирин өр-
тэ оскучуларыгар интернаака өлөрөн өртө үөрөжү
маһытара. Биир дьылжалаах үс дүүгэлийнхэр, билэ-
гэн итэр-үөрөтөр үлэ ветеранинара, атык мад күн-
күбэй ийэлэрэ, таһталлаах аһытэрэ буолбут дьонун
дэһи, биирбэ үөрөмүт-үлээтэбит, өлөх киһи суола-
гар атаарбыт комсомольскай эдэр аастарын өлүс
күндүтүк санымылар. Ол иһин киһилэр Ленинскэй
комсомол 50 сылын туулар бэллэ күнүн үөрө-дөлгү-
йэ корсөддөр.

Николай ФЛИННОВ.

ТҮМЭР, ТЭРИЙЭР КҮҮС ЭТЭ

Соловьев нэхилдэгийн, комсомольский тэрилтэтин
В. И. Субуруускай дьаһалынан 1932 сыллаахха нэ-
хилдэ тэрилтэтинигэр тэнгис Болтоноттон тийнэн
Владер Василий Михайлович тэрийэн бэйгэ үлэ-
лэгит. Комсомолга бастагынан книрбэнттэр: Брызга-
ев Д. Т., Массарев Р. Е., Соловьев С. Н., Ефимова
А. В., Бочарытов Е. Н. Итинэн салгын 9 ыччат эбии
книр, тэрилтэ буолбуттара. Бу комсомолецтар
книрчээбдүн олох иһин, дьаһатан хотону араарыта,
книрч суохтары үөрэхтээһинигэ, сүүйсүүлээх оон-
уһастары бөлөсүүга, дьону, нэхилдэньэни өйдөтөр
книрч олуһтээх үлэни ытааллара.

Бүтээгдэхүүний тархалтын хэлбэр, үзэгцэр сүүрэн күүл буул-
гаартаа, Олортон агуйнах холобуру илан нөрөөххэ,
1960 г. комсомолец Собаккин Н. Г. зиньевойдаан
27 центнер үрдүк үүнүүнү илан, Бүүтүн Со-
циалистической йооталаһы кыйылаа-
булта, Комсомол Кийи Комптетян кыйыл кө-
мшынана, 5 тый солк харчынан бирнэмийэ-
тата, 1960 с. комсомолец Собаккин Н. Г. от үлэ-
йе өлөнгөн 1 киһи байыгар 54 тонна огу хому-
с республикада бастаабыта, Мырылажа 1973 сыл-
да Хатылы оскуолатын выпускниктара «Оскуола
Домодство—үрдүк үөрэх» девшинэни комсомоль-
чистеканан кылааһынан тутуснутунан 11 буо-
лугу үзэгцэр тахсыбыттара. Бу оздолор икки
тозуру үлэлэбиттэрэ, бэйэлэрин үтүө суоба-
лардыктан производство-

тыгар улахан көмө буолбуттара. Бу Мырыза истори-
тыгар бастагы коллективнай тахсыа ээ. Ити сыл
«Юность» печат-комсомольский фермн тариллибитэ.
Егор Собакки 1 фуражнай ынахтан 3098 кг. үтү
улан, үрдүк сүтүннэтти иһин комсомол Кини Коми-
теттик элэһинан наараадалааһыта.

Ага дайдуу көмүскүүр сарыга үгүе комсомол-
тар барбыттар. Ол курдук, Дмитрий Брыскаев, Са-
вельий Сергеев, Василий Федоров, С. Петрову онто-
ло алыттар хосунууге кыргыссыттар.

Мырылаага көмөсөөмдөйкэй тэрилтэ үлээббит сы-
ларыгар МСКТ секретардарынан үлээббиттэр:
Яковлев В. М.—1932—1935 сс., Бочарытов Е. Н., Па-
нов П. Н., Кривошапки Д. Н.—1935—1941 сс., По-
пова Е. Н., Сленцова В. И.—1941—1945 сс., Ефимов
Н. В., Захаров Е. Д., Кривошапки Н. Ф., Собакин
Н. Г.—1941—1950 сс., Кривошапки Н. Ф., Безух
М. П., Макарова Е. М., Алексеевна М. П.—1951
—1959 сс., Захарова М. Е., Бридаев В. Н., Семенов
С. Р., Массаева А. Е., Сергеева А. И., Крошикова
М. Д., Соловьева А. И.—1960—1970 сс., Ефимова А. И.
Сискина А., Никитина В. М., Федорова Е. П.—1970
—1981 сс., Федорова Т. В., Батарица А. Г., Никола-
ева Т. М., Крошикова М. Ф., Петров С. Д.—1982—
1989 сс., Сергеев Н. Н.—1989—1992 сс., көмөсөөмдөй
ахылдылар дээр.

А. МАКАРОВ.

Алексей МАКАРОВ.

1950-с жылдардағы көмегімен.

Эх эрдэли ибит!

Улаастаймалзах Чурагч улуусун олохтоохторун, 1983-1990 сыллардаахха комсомол хэргэтигэр үлэ-лэһин дэгээрбүтүн, үлэлэниэхтэрбитин комсо-мол 80 сыллаах үбүдүйүнүн итинтик, истигиник үлэһинбит.

Тогондот хэмжээгээр турууруулахад сөрөгтөрбөхтэй
 турууруу элбэх иччатыг түмэн үзэлиг-хамсаагь сал-
 лалыг үгүе күнээрбитнигээр сүрдээбни нигэн тутта-
 бийт колдогол бидлаагын аниагын иытыллыгьт ары-
 натагьт дьох дьохун дьыалаларьтныг: иччат-комсо-
 мольтай фермалар икки ардыларьт ар үлэ күрээбни,
 алаша-туш, эдэр саас!а ирыа иымагын, ирыа

учаастактар ыччаттарын пики ардыларыгар комсомо-
льскай десаннары, үгүс-элбэх комсомольскай фести-
валлары, АИМ, Хахыйах бөлүөлөгүн тутууларыгар
суббуотунушуктары сүрөхтөн сүтөрбөккө нэрэ ахты-
лал курдук илдьэ сыздыаргытыгар баҕарабыт. Итинэн
нэ биллэргэ ыччаты ити холобурбутунан, үгүс үгүс-
төрү умнубакка утумнаан салгыы үлэниргиттөр-
хамсыаргытыгар, түмөүлөөх буоларгытыгар баҕа-
рыа эттибит.

Эбүрдөш кытта 1985—1988-жж. ИБСЛС-Турал-
чытаалы райкомун I секретара, комсомол X

съешни делегата Н. К. МАКАРОВ.
1986–1990 гг. БИБЛИОС Чурашчыталаы райсо-
мун II ушша I секретардара Н. М. АНДРОСОВ.

